

CRONOLOGIA LITERATURII ROMÂNE MODERNE (1780-1914)

realizată de
Ioana Both și Angela Tarantino

Prefață

Cronologia literaturii române moderne (1780-1914) este concepută ca un suport didactic pentru cursurile de Literatură română din universități italiene și românești, destinatarii privilegiați fiind studenții care încep studiul literaturii române, iar istoria și cultura României nu le sunt familiare. Pentru a facilita accesul și a depăși bariera lingvistică, am considerat potrivit să proiectăm o ediție bilingvă italo-română. Versiunea dublă are avantajul unei posibile utilizări încrucișate: potrivit cu gradul de înțelegere a celor două limbi, cele două secțiuni pot fi utilizate și în paralel. Îndeosebi pentru contextul italian, secțiunea în limba română poate servi și drept suport didactic în învățarea limbii, nu doar a literaturii române.

Manualul urmează un parcurs cronologic, acoperind evoluția literaturii române moderne de la începutul și până la sfârșitul secolului al XIX-lea, oprindu-se asupra biografiilor autorilor care prin activitatea lor au marcat modernizarea culturală și literară, de la Iluminismul târziu până la Primul război mondial.

Volumul reia materialele adunate în baza de date omonimă, implementată pe situl Departamentului de Limbi și literaturi neolatine de la Universitatea din Florența în 2007, ca rezultat al unui proiect finanțat de Universitatea florentină în cadrul programului de schimburi culturale și cooperare interuniversitară derulat împreună cu Departamentul de Literatură română și teorie literară de la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca.

Decizia de a publica o ediție digitală a *Cronologiei literaturii române moderne* a fost determinată de faptul că pentru spațiul cultural românesc nu există suporturi multimediale realizate conform unor parametri științifici credibili. Situația la care ne referim privește cu deosebire istoria culturii dinainte de 1990: pe măsură ce mergem înapoi pe axa temporală, genul acesta de resurse este tot mai puțin prezent. Edițiile operelor literare din faza de tranziție de la epoca tardo-medievală și premodernă la epoca modernă, ca și numeroase alte ediții de texte moderne existente on-line, sunt cel mai adesea rodul unor inițiative individuale, în afara unui cadru de referință comun, astfel încât în multe cazuri nu sunt respectate criteriile filologice

minim necesare. Iar textele literare propriu-zise, existente pe internet, nefiind însoțite de informații contextuale, sunt de fapt accesibile numai celor care dețin dinainte asemenea informații de specialitate.

Un alt argument stă în convingerea noastră că, din actuala dezbatere despre construcția unui model comparatistic al identității literare europene, nu poate lipsi spațiul literar românesc, îndeosebi în lumina a tot ce s-a întâmplat în ultimele decenii, la nivel mondial, ca întoarcere a disciplinelor literare la o perspectivă istorică. Fie că este tratată ca o „excepție” față de un model istoric, cultural, literar atribuit spațiului european occidental (ca în cazul romantismului tardiv, românesc), fie că este inserată în marile serii istorice – cu specificul lor cu tot – ale Europei centrale și orientale (ne referim la geneza mișcărilor avangardiste, pe pragul dintre secolul al XIX-lea și al XX-lea), cultura românească poate fi interesantă pentru mulți compariști care nu cunosc (încă) limba română.

Decizia de a insera istoria literaturii române (pentru perioada 1780-1914, adică de la apariția *Elementa linguae dacoromanae sive valachicae* a lui Petru Maior și Gheorghe Șincai – ca o afirmație a identității naționale fondată pe argumente culturale – până la Primul război mondial – ca preludiu al constituirii „României Mari”) în mariile serii ale istoriei epocii pleacă de la asumarea programatică a unei realități care aparține domeniului nostru de cercetare. Cu alte cuvinte, de la convingerea că inserția istorică a unui text literar are loc pe planuri multiple, și că aceasta creează, efectiv, istoricitatea literaturii. Istoricul literar trebuie să reconstruiască un întreg context de fapte, idei, ideologii și situații politice, ce contribuie la nașterea operei literare: nu este vorba doar despre a re poziționa opera literară „în epoca sa” (deși nici acest aspect nu poate fi ignorat de specialiști), ci și despre a relativiza noutatea ei. Istoria mentalităților se poate construi și plecând de aici, de la asumarea istoriei literare ca o componentă esențială a parcursului celei dintâi.

Cronologia, complet bilingvă, este structurată cronologic pe ani, acoperind următoarele domenii: 1. evenimente istorice fundamentale la nivel european; 2. evenimente istorice fundamentale la nivel românesc; 3. istoria instituțiilor culturale românești: periodice, instituții teatrale, instituții academice, societăți literare; 4. istoria literaturii române: autori și opere românești și străine, pentru a permite o perspectivă comparatistică de ansamblu, deja într-o primă fază a consultării. Prin intermediul linkurilor hipertextuale, în interiorul *Cronologiei*, se poate consulta oricând o informație concisă despre fiecare fișă. Pentru operele pe care le-am considerat semnificative, se poate consulta câte un fragment de text în limba originală și în traducere italiană. Traducerile italiene, acolo unde nu este specificat altminteri, îi aparțin Angelei Tarantino.

Încă de la prima versiune, *Cronologia* a fost concepută ca o structură deschisă, cu posibilitatea de a integra alte informații relative la secvența istorică existentă, sau de a continua pe axa temporală, cu istoria de după Primul război mondial, adăugând fișe ulterioare structurii principale.

În încheierea acestei scurte prezentări, este de datoria noastră să-i mulțumim prof. Beatrice Tottossy, directoarea Laboratorului editorial Open Access: cercetare, formare și producție (Departamentul de formare, limbi, interculturalitate, literaturi și psihologie al Universității de la Florența), ca și întregii echipe a Laboratorului, pentru realizarea acestui proiect editorial ca un volum al colecției „Instrumente” de la editura Firenze University Press.

